

aggályoskodó maximaiizmusa veszélyezteti a történet és a kislány életteli misztikumát. Ám elmélyültebb (és célszerűtlenebb) empátiával megírt novelláiban Kálnay írói és női diszkréciója, gyermek-perspektíváinak gondos kidolgozása: a gyermekvilág belső, lélektanilag, érzelmileg, szellemileg szerteágazó, intenzív és fájdalmasan szeretetlenni ábrázolása, a megbízható, magabiztosan vezetett narráció szelíd szuggesztívója, a családtrámák, a „csendes válságok” és múltthányok lassú meséi, a takarékos és szerény nyelvezet fegyelme és erőszak nélküli érzékletessége, a szentimentalizmusnak ellenálló érzelmesség (*Látta, hogyan zuhannak bele egymás tekintetébe, hogyan szűnik meg ilyenkor körülöttük a világ, hogyan változik meg anyus arca, tartása, hogyan borzong meg, s tépi ki magát végül ebből a bódító, érintés nélküli ölelésből, hogyan oldalog el szégyenkezve, s hirtelen kivirágzó szépsége hogyan tűnik el egy pillanat alatt.* (112.)), összességében: a hiány poézise és a háttterek művészete mai

novellairódmunk fontos és rokonszenves alakját állítja előtérbe. Olyasvalakit, aki szívesen fordul a klasszikus (nő)próza hagyományaihoz, és akinek előző kötetei (különösen az eddigi legjobb: a *Kövek ideje*) tematikailag, poétikailag gazdagabbnak tetszenek ugyan, ám akinek egyenetlenségait, érzékítésének elnagyoltságait, szövegeinek döccenőit és helyenkénti akaratlan fakóságát, múlt-morfinizmusának egyneműségét feledtetni tudják a szereplők, a rémült, kismimizett és megtört gyerekcokk iránti, mindenek felett álló szeretet és érzékenység. Kálnay Adélnak ez a szelíd szeretet az alkotói titka. Rá is igazak Ady (Kaffkához írott) lelkes szavai: örülnék neki, mert olyan asszonyíró ő, akinek nem kell udvarias, hazug bókokat mondani. Erős ember, művész, kinek jó és biztos sorsa van, s minden kritikák sem tartják vissza az életben adva adott, kijelölt útjában...

Kortárs Kiadó, Bp., 1999.

Fejtő Ferencné halálára

„Nagylelkű, türelmes, elnéző, barátságos, nyílt, kiegyensúlyozott, vendégszerető...”- írta róla Pontoise polgármestere 1992-ben, a város múzeumában rendezett kiállítása alkalmával, és Rózsi egészen biztosan megszidna érte, hogy e sorokat idéztem, mert rendkívül szerény is volt. Közel hét évtizeden keresztül volt hűséges társa Fejtő Ferencnek feleségeként éppúgy, mint széleskörű ismeretekkel, nagyfokú intelligenciával és csálhatatlan ítélőképességgel rendelkező, ugyanakkor mindig csak a háttérben dolgozó munkatárs, aki nemcsak tanuja, de aktív részese is volt férje gazdag munkásságot felmutató eddigi életének. Ahogy Fejtő Ferenc, úgy ő is börtönbe került a harmincas évek elején, ő is részt vett a Nyugat és a Szép Szó íróinak összejövetelein, és ő is a Szép Szó-évek tartotta élete legszebb időszakának. Kéthly Anna meggyőző személyiségének hatására lett szociáldemokrata, Ignó Pál neki diktálta Németh Lászlót támadó írását, és testvéri barátság fűzte József Attilához. Párizsi otthonukat, 1938-tól az ő melegszívű és sugárzó lényé, diszkrét, de nélkülözhetetlen jelenléte tette az írók, politikusok, művészek és egyetemisták rendszeres találkozóhelyévé, akinek önzetlen támogatására a segítségre szoruló is mindig számíthattak.

A feleség, az anya, a munkatárs és háziasszony mindig másokért dolgozott, másokat szolgált, ezért is volt különös jelentősége életében a festészetnek, annak a világnak, amely csak az övé volt, amelyben kizárólag a maga örömét kereshette. Bár rajz tehetsége már gyermekkorában megmutatkozott, csak viszonylag későn, 1959-ben kezdett festeni Hetey Katalin és Konok Tamás biztatása és útmutatása mellett. Első nagyobb méretű festménye Kassák figyelmét is felkeltette, és folytatásra buzdította őt. A rövid figuratív korszakot hamar felváltotta a geometrikus absztrakt, amelyben Eugène Ionesco e stílus hagyományainak folytatását látva, egy, Fejtő Rózsiról szóló írásában azt írta, hogy „... Mondrian követője, de egy kevésbé szigorú és humorral teli mondrianizmus.” Bár - amennyire egyéb elfoglaltsága engedte - rendszeresen dolgozott, első kiállítására csak 1985-ben került sor a párizsi Christine Galériában. „Nem vasárnapi festő vagyok, mert vasárnap mindig otthon kell lennem” - mondta szokásos humorával egy beszélgetésünk alkalmával, és hogy valóban nem amatőr festő volt, azt bizonyítja, hogy első bemutatkozása után azonnal meghívást kapott egy angol galériába is, majd 1992-ben a pontoise-i Tavet Múzeum szentelt jelentős kiállítást alkotásainak. Nagy örömet jelentett számára, hogy 1997-ben a párizsi Magyar Intézet is bemutatta néhány festményét.

Fejtő Ferencné, Rózsi először okozott szomorúságot családjának és barátainak: nyolcvanhetedik évében itthagyt bennünket. Hamvait Nagykanizsán helyezik végső nyugalomra.

Cserba Júlia